

Protetické v v projevech moderátorů rádia Černá Hora

Bakalářská práce

Studijní program:

B7507 Specializace v pedagogice

Studijní obory:

Český jazyk a literatura se zaměřením na vzdělávání
Historie se zaměřením na vzdělávání

Autor práce:

Zuzana Patočková

Vedoucí práce:

PhDr. Ladislav Janovec, Ph.D.
Katedra českého jazyka a literatury

Zadání bakalářské práce

Protetické v v projevech moderátorů rádia Černá Hora

Jméno a příjmení: **Zuzana Patočková**
Osobní číslo: P17000486
Studijní program: B7507 Specializace v pedagogice
Studijní obory: Český jazyk a literatura se zaměřením na vzdělávání
Historie se zaměřením na vzdělávání
Zadávací katedra: Katedra českého jazyka a literatury
Akademický rok: **2020/2021**

Zásady pro vypracování:

Studentka prostuduje zadanou literaturu k tématu a v teoretických pasážích shromáždí informace o protetickém v souvislosti s tématem práce, především jeho současný výskyt a specifika užívání. Dále vybere pořady či výstupy vybraných moderátorů a posoudí distribuci a užívání protetického v jejich projevech. Pokud bude možné, pokusí se ze získaných dat vyvodit obecnější závěry.

Rozsah grafických prací:
Rozsah pracovní zprávy:
Forma zpracování práce:
Jazyk práce:

tištěná/elektronická
Čeština

Seznam odborné literatury:

GEBAUER, Jan. Historická mluvnice jazyka českého. V Praze: Nákladem F. Tempského, 1896.
HRONEK, Jiří – SGALL, Petr. Čeština bez příkaz. Praha: Karolinum, 2014.
CHROMÝ, Jan. Protetické v- v češtině. Praha: Filozofická fakulta Univerzity Karlovy, 2017.
JANČÁK, Pavel. Frekvence hlavních hláskoslovných znaků v mluvě pražské mládeže. Naše řeč, ročník 57 (1974), číslo 4.
KOŘENSKÝ, Jan. K jazykové stránce jednoho rozhlasového pořadu. Naše řeč, ročník 51 (1968), číslo 3 ? Články
KRČMOVÁ, Marie. Protetické v v brněnské městské mluvě. Naše řeč, ročník 57 (1974), číslo 5.
MALOTÍN, Bohumil. K současné výslovnosti souhlásky v na Novobydžovsku. Naše řeč, ročník 57 (1974), číslo 3
SOJKA, Pavel. Tvaroslovná a hláskoslovná variantnost v dialogických textech rozhlasové publicistiky. Praha: Univerzita Karlova v Praze, Pedagogická fakulta, 2012. ISBN 978-80-7290-714-4.
ŠIMEČKOVÁ, Marta, 2015b. Protetické v- v pohledu kvantitativního lingvistického výzkumu. In: Dialektologie a geolingvistika v současné střední Evropě II. HOLUB, Z., ed. Opava: Slezská univerzita v Opavě, s. 169?182.
TRÁVNÍČEK, František. Historická mluvnice česká. 2. vyd. Praha: SPN, 1962.

Vedoucí práce:

PhDr. Ladislav Janovec, Ph.D.
Katedra českého jazyka a literatury

Datum zadání práce:

30. listopadu 2020

Předpokládaný termín odevzdání:

30. dubna 2021

prof. RNDr. Jan Pícek, CSc.
děkan

L.S.

PhDr. Kateřina Váňová, Ph.D.
vedoucí katedry

Prohlášení

Prohlašuji, že svou bakalářskou práci jsem vypracovala samostatně jako původní dílo s použitím uvedené literatury a na základě konzultací s vedoucím mé bakalářské práce a konzultantem.

Jsem si vědoma toho, že na mou bakalářskou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb., o právu autorském, zejména § 60 – školní dílo.

Beru na vědomí, že Technická univerzita v Liberci nezasahuje do mých autorských práv užitím mé bakalářské práce pro vnitřní potřebu Technické univerzity v Liberci.

Užiji-li bakalářskou práci nebo poskytnu-li licenci k jejímu využití, jsem si vědoma povinnosti informovat o této skutečnosti Technickou univerzitu v Liberci; v tomto případě má Technická univerzita v Liberci právo ode mne požadovat úhradu nákladů, které vynaložila na vytvoření díla, až do jejich skutečné výše.

Současně čestně prohlašuji, že text elektronické podoby práce vložený do IS/STAG se shoduje s textem tištěné podoby práce.

Beru na vědomí, že má bakalářská práce bude zveřejněna Technickou univerzitou v Liberci v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb., o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších předpisů.

Jsem si vědoma následků, které podle zákona o vysokých školách mohou vyplývat z porušení tohoto prohlášení.

12. července 2021

Zuzana Patočková

Poděkování

Na tomto místě bych ráda poděkovala PhDr. Ladislavu Janovcovi, Ph.D., za jeho ochotu a vstřícnost s jakou se ujal vedení mé práce a za cenné rady a připomínky při jejím tvoření.

Anotace

Bakalářská práce se zabývá problematikou používání protetického *v* v promluvách moderátorů rádia Černá Hora, tedy ve veřejných mluvených projevech. V teoretické části práce je uveden vývoj proteze na našem území a přístupy k jeho chápání různými lingvisty.

V praktické části je uvedena a zkoumána četnost proteze v projevech dvou vybraných moderátorů výše zmíněného rádia. Slova s protezí jsou rozřazena do kategorií jednotlivých slovních druhů. V práci se také porovnává četnost používání proteze u jednotlivých moderátorů.

Klíčová slova

proteze, protetické *v*, četnost, výzkum, mluva, řeč, oblast, analyzování

Annotation

The bachelor thesis deals with the issue of the use of prosthetic in the speeches of the presenters of Radio Černá Hora, i.e. in public speeches. The theoretical part of the thesis presents the development of prosthesis in our territory and approaches to its understanding by different linguists. In the practical part, the frequency of prosthesis in the speeches of two selected presenters of the aforementioned radio is presented and examined. The words with prosthesis are categorized into different word types. The paper also compares the frequency of the use of prosthesis by each presenter.

Keywords

prosthetic v, advanced v, research, frequency, speech, region, analyzing

Obsah

Seznam tabulek	9
Úvod.....	10
1 Vznik protetického v	11
1.1 Protetické v v současnosti	14
1.1.1 Protetické v od 19. století	14
1.1.2 Protetické v v obecné češtině od 60. let 20. století	18
1.2 Protetické v v jednotlivých lokalitách.....	21
1.2.1 Středočeská oblast	21
1.2.2 Severovýchodní oblast.....	25
2 Praktická část	27
2.1 Výběr moderátorů.....	27
2.2 Výsledky výzkumu	28
2.2.1 Podstatná jména.....	28
2.2.2 Přídavná jména	29
2.2.3 Zájmena	30
2.2.4 Číslovky.....	31
2.2.5 Slovesa.....	31
2.2.6 Příslovce	33
2.2.7 Předložky.....	33
2.2.8 Částice	34
2.3 Souhrnné výsledky proteze v řeči moderátorů	35
Závěr	37
Seznam použité literatury	39
Seznam příloh.....	42
Přílohy	43

Seznam tabulek

Tabulka 1: Protetické v typ první (Chromý, 2017)	19
Tabulka 2: Protetické v typ druhý (Chromý, 2017).....	19
Tabulka 3: Protetické v typ třetí (Chromý, 2017)	19
Tabulka 4: Podstatná jména a jejich zastoupení u moderátorů	28
Tabulka 5: Podstatná jména a jejich zastoupení u moderátorů	29
Tabulka 6: Přídavná jména a jejich zastoupení u moderátorů.....	29
Tabulka 7: Přídavná jména a jejich zastoupení u moderátorů.....	30
Tabulka 8: Zájmena a jejich zastoupení u moderátorů.....	30
Tabulka 9: Zájmena a jejich zastoupení u moderátorů.....	30
Tabulka 10: Číslovky a jejich zastoupení u moderátorů	31
Tabulka 11: Číslovky a jejich zastoupení u moderátorů	31
Tabulka 12: Slovesa a jejich zastoupení u moderátorů	32
Tabulka 13: Slovesa a jejich zastoupení u moderátorů	33
Tabulka 14: Příslovce a jejich zastoupení u moderátorů.....	33
Tabulka 15: Příslovce a jejich zastoupení u moderátorů.....	33
Tabulka 16: Předložky a jejich zastoupení u moderátorů.....	34
Tabulka 17: Předložky a jejich zastoupení u moderátorů.....	34
Tabulka 18: Částice a jejich zastoupení u moderátorů	34
Tabulka 19: Částice a jejich zastoupení u moderátorů	34
Tabulka 20: Slovní druhy a jejich zastoupení u moderátorů.....	35
Tabulka 21: Slovní druhy a jejich zastoupení u moderátorů.....	35

Úvod

Téma protetické *v* v projevech moderátorů rádia Černá Hora jsem si vybrala ze dvou důvodů. Prvním důvodem byla samotná proteze, tedy předsouvání protetického *v* před slova začínající samohláskou. Již delší dobu jsem tento jev v řeči vnímala a zajímalo mě, jak vznikl a jak se vyvíjel. Druhým důvodem byl vývoj našeho jazyka v současné době. Víím, že se náš jazyk v průběhu staletí měnil a vyvíjel. V posledních letech jsem však zaznamenala negativní názory na jeho vývoj a z toho důvodu jsem si vybrala jeden jev, chápaný jako jev obecné češtiny, který bych mohla analyzovat a zjistit, jak se v současné oficiální veřejné mluvené češtině objevuje.

Tato práce se skládá ze dvou částí. První část – teoretická – je zaměřena na vznik protetického *v*. Zde je důležité si uvědomit, že protetické *v* se používá a používalo převážně v mluvené řeči, tudíž jeho zachycení a doložení je poněkud komplikované, i když z písemných dob nejednotné normy a úzu se příkladů objevuje poměrně dost. Dále se tato část práce zaměřuje na vývoj zkoumaného jevu, kterým se zabývala řada jazykovědců. Jedná se tedy pouze o jakousi rešerši nejvýznamnějších děl.

Druhá část – praktická se skládá ze samotného výzkumu promluv moderátorů. Na začátku jsou stručně charakterizováni sledovaní moderátoři, čímž zakotvujeme jejich projev do sociolingvistických podmínek, jež ovlivňují jejich řeč. Cílem této části práce bylo zachytit výrazy s protezí a zanalyzovat jejich četnost. Jednotlivá slova s protezí jsou dělena do kategorií podle slovních druhů a je poukázáno na jejich procentuální zastoupení. Dále jsou výrazy s protezí děleny dle moderátorů, kteří jich použili, a je uvedeno, v jaké míře se u nich objevují. Následně byla použita celková komparace četnosti jak jednotlivých slovních druhů, tak zastoupení u moderátorů.

Ač se během psaní práce vyskytlo několik problémů spojených s pandemickou situací, téma práce zůstalo nepozměněno a dbalo se na jeho naplnění.

1 Vznik protetického v

Při určování doby vzniku protetického v hned zkraje bádání dochází k zásadnímu problému a tím je mluvená forma jazyka, v němž se protetické v především používalo. Jeho zapisování nebylo obvyklé, stejně jako je tomu i dnes, byť v některých obdobích byl jeho zápis zvykem. To umožňuje získat alespoň orientační přehled o jeho vzniku a o jeho vnímání.

Dle Historické mluvnice jazyka českého (Gebauer, 1963, s. 433) se protetické v v českém jazyce poprvé začíná objevovat ve 14. století. Jako první nositele tohoto jevu Gebauer uvádí díla *Žatlář glosovaný* a *Žatlář wittenberský*. Se stejnou datací souhlasil i Komárek (Historická mluvnice česká, 1958, s. 116). Ve svém díle Historická mluvnice česká (1958) uvádí, že proteze je vkládána před samohlásku *o*, což dokládá na *Pasionálu klementinském*, kde se objevují např. výrazy *wobogych* (obojích), *won* (on). Tuto datací potvrzuje i Historická mluvnice češtiny (Lamprecht, Šlosar, Bauer, 1986, s. 98–99), která uvádí příklady jako: *vokno*, *vovcě*.

Historická mluvnice československá (Trávníček, 1935) mimo datací také poukazuje na příčinu vzniku protetického v. Podle Františka Trávníčka je „*v hláska prothetická v užším smyslu, popausová, neboť se původně vyvinula před vokálem o v posatvení po pause, a to tak, že se rty při přechodu z klidové polohy do činnosti mimovolně sešpulily jako při artikulaci u. Podstatou této prothese je tedy jistá nepřesnost v exkursi popausového vokálu; protože šel už znělý artikulační proud, zaznělo před o, které měla mluvidla článkovati, u a to splynulo s o ve stoupavý diftong uo. Ten pak se změnil ve wo s v retoretným a w pak přešlo jako pčsl. w ve v retozubné.*“ (Trávníček, 1935, s. 186).

Jaromír Bělič ve svém *Nástinu české dialektologie* (1972) dochází pomocí fonologie k podobným závěrům: „*Protetické a hiátové v je geneticky nepochybně v jistém vztahu k někdejší obouretné artikulaci v. Při přechodu do klidové podoby mluvidel (zavřená ústa) k artikulaci samohlásky snadno vzniklo, zvláště před o, anticipací artikulačního proudu předrážkové u, a podobně též větším přiblížením rtů v hiátovém postavení před u. Toto u, pokud nepřevládla výslovnost s rázem, mimo drobné výjimky splynulo ve výslovnosti s etymologickým w a vyvíjelo se pak spolu s ním, tj. na většině území se změnilo ve v retozubné, řidčeji – v případech jako pabouk – v b. Sám vznik proteze, resp. její územní rozšíření, se změnou výslovnosti w ovšem nespojí, neboť na jedné straně neexistuje*

protetické v před o ve všech nářečích, v kterých nastala změna w > v, na druhé straně pak se vyskytá (w/ʋ) i v nářečích, ve kterých se etymologické w dosud vyslovuje bilabiálně, mimo oblast čes. jazyka též v lužické srbštině (tam také před u).“ (Bělič, 1972, s. 76).

Protetické v se tedy dle jazykovědců vyvinulo z diftongu *uo*, který se později přetransformoval na *wo*, tím vznikl jasný počátek slova. Na čem se jazykovědci v odborné literatuře neshodují, je výskyt této hlásky. Trávníček (Trávníček, 1935) výskyt označuje za měkký začátek ulehčující vyslovit slovo začínající vokálem. Dittmann (2019), který se s ním shoduje na vývoji, oponuje, že tento jev je dán předchozí souhláskou. Dle knihy *Protetické v v češtině* (Chromý, 2017, s. 18) ani jeden názor nemusí vylučovat ten druhý. Labializace *o* mohla být dříve více obecná a nemusela být závislá na určité situaci, ale jistou závislost na ní mít mohla.

Je tedy jisté, že ve 14. století se protetické v na našem území bezpochyby vyskytovalo. Problémem je jeho šíření po jazykovém území a četnost užívání.

Jedním z badatelů, který se územnímu rozšiřování a stabilizaci protetického v věnoval, byl Vladimír Utěšený. Ten své stanovisko uvedl v textu *Poznámky k dnešní situaci české historické dialektologie* (Utěšený, 1955). Během svého výzkumu vycházel z Profousova slovníku *Místní jména v Čechách, jejich vznik, původní význam a změny* (1951). Díky tomuto slovníku dokládá postupné šíření protetického v, které se jeví jako nejdynamičtější v 16. století. „Z 354 zkoumaných názvů míst začínajících hláskou *o* je v Čechách počáteční v v zápisech už ze 14. století v pěti vesměs nespolehlivých případech. V 15. století je tu už takových dokladů, a to většinou zcela spolehlivých, celkem 21 (z nichž 8 se vztahuje k poněmčenému území). V 16. století je pak takovýchto zápisů s v najednou celých 206, v 17. století 53, v 18. století zbývajících 15 případů. Bez protetického v vůbec jsou Profusovy záznamy z 54 míst (založených ovšem aspoň v 16. století; osady vzniklé později jsme nebrali v úvahu).“ (Utěšený, 1955, s. 151–152).

Dále dokládá šíření protetického v po našem území. Počátečními oblastmi byli střední a severní Čechy, jihozápadní Čechy byly naopak jedním z posledních míst, kam se tento jev dostal (Utěšený, 1955). „A tu je jistě velmi významné, že první místní spolehlivé doklady z 15. století tu máme právě pro místa ve středu země (*Wolssany 1400 — okr. Slaný*) a v severozápadním až severovýchodním pohraničí Čech (*Woraczow 1418 — u Jesenice, Volešnice 1435 — u Hostinného*), kdežto první doklady z jihozápadního okraje země pocházejí až z poloviny 16. století. V pohraničním pásu od Klatov k Českým Budějovicům jsou tu dokonce až na jednu výjimku všechny doklady s v- až z let 1571–1600

(celkem 10 případů) nebo dokonce až ze 17. století (7 případů), u řady obcí v této oblasti tu pak zápis s protetickým v- není vůbec uveden.“ (Utěšený, 1995).

Kromě Slavomíra Utěšeného se touto otázkou začala nověji zabývat i Marta Šimečková (2015, s. 170–171). Ta k výzkumu použila rovněž Profusův slovník, dále Hosákův a Šrámkův slovník *Místní jména na Moravě a ve Slezsku* (1970, 1980). Rozšířila tak rozsah bádáního území o další oblasti mluvící českým jazykem. Svůj výzkum zaznamenávala graficky v mapách, tím vytvořila přehledné mapy šíření protetického v na našem území. Její výzkum v tomto ohledu koresponduje s výzkumem Utěšeného o největším rozmachu protetického v v 16. století s tím, že Šimečková poukazuje zvláště na druhou polovinu tohoto století (Šimečková, 2014, s. 292).

Výše zmíněné výzkumy byly však zaměřeny pouze na oikonyma, což nebylo dostačující pro podrobné zjištění šíření protetického v. Adolf Kamiš se proto zaměřuje na další typy slov, v nichž se tento jev objevoval. Pro výzkum se zaměřil primárně na tištěné texty. Zaměřoval se na texty literární i neliterární. Z neliterárních šlo např. Jazyk knih černých, jinak smolných (Oberpfalcer, 1935) či městské knihy lounské. Jeho závěr poukazuje na fakt, že v první polovině 16. století se protetické v objevovalo v textech poměrně hojně, naopak v druhé polovině století dochází k jeho útlumu (Kamiš, 1959, s. 90). „V tisících ze 16. stol. Pozorujeme, že častější bývá protetické v v 1. pol. tohoto století, kdežto v tisících z 2. pol. 16. století, v tisících bratrských, Kralické bibli, tisících veleslavínských, je tento jev velmi řídký. Je např. rozdíl mezi *Lactiferem* (1511), kde jsou většinou podoby s vo místo s o, a *Veleslavínem*, který v slovníku *Silva quadrilinguis* (1598) uvádí podobu s vo pouze v případech: vorati, vorba, vorání země, vorác; jinak má jen oba, ocas, ocet, okno, olovo, opálka, ořech, oves apod.“ (Kamiš, 1959, s. 88).

Na to reaguje Jaroslav Porák ve své *Humanistické češtině* (1983) a snaží se to vysvětlit. Protetické v se dle jeho bádání stále objevuje, a to hlavně v textech zábavných a populárně-naučných. K jeho vymizení dochází hlavně v kronikách a náboženských textech. Mimo jiné si začal všimnout, u jakých typů slov se tento jev vyskytuje. V 16. století se protetické v neobjevovalo u zájmen, předložek a zájmených příslovcí (Porák, 1983, s. 126–127). Minimální výskyt nalezneme u slov začínajících na od- a ob-. Četnost tohoto jevu zaznamenává primárně u slov s předponou o- používaných v každodenním životě a slov bez předpon. K témuž závěru dochází i Šimečková po analýze deseti nenáboženských textů z 2. poloviny 16. století. Oba se nakonec shodují i na thési, že se protetické v více objevovalo ve stylově nižších textech (Chromý, 2017).

Století 17. a 18. se podrobněji věnuje Šimečková sama. Konkrétně analyzuje texty historiografické, odborné a náboženské. Také rozdělila zkoumaná slova do tří skupin: výhradně s *o*, s kolísáním obou podob a s nepůvodním *v*. (Šimečková, 2016) Výsledky výzkumu ukazují postupné vytlačování protetického *v* ze všech psaných textů. Jediná slova, kde se tento jev poměrně často vyskytuje, jsou slova, která souvisí s venkovským životem (*vorati, votruby, votep, vosel, ...*) (Šimečková, 2016, s. 56).

Výsledky zmiňovaných výzkumů jsou pouze malým střípkem dokládajícím to, jak protetické *v* vznikalo. Ač výsledky ukazují největší četnost u plnovýznamových slov v 16. století, nedá se určit, proč se dnes tento jev vyskytuje převážně u zájmen a předložek. Veškeré analýzy tohoto jevu, které zde byly zmíněny, byly pořizovány z tištěných dokumentů. Můžeme se tedy pouze domnívat, že četnost používání protetického *v* v mluvené formě řeči byla podobná. Proto jsou výsledky výzkumů pouze orientační. (Šimečková, 2016).

1.1 Protetické *v* v současnosti

Tato kapitola se bude zabývat vývojem protetického *v* během posledních staletí. Některé práce se zaměřují na tento jev globálně a vnímají jej jako nedílnou součást obecné češtiny, jiné práce naopak zaznamenávají jednotlivé oblasti a snaží se popsat jeho využívání v rámci určitého území.

1.1.1 Protetické *v* od 19. století

Roku 1886 vychází Dialektologie moravská, která mimo jiných jevů popisuje i vývoj protetického *v*. František Bartoš popisuje jeho četnost používání na území Moravy, konkrétně se zabývá valašským, slovanským, dolským a lašským nářečím. Jeho výskyt zaznamenává pouze v oblasti Němčiček, Mokrůvek a Staroviček. Všechny tyto obce leží zhruba čtyřicet kilometrů jihovýchodně od Brna. O devět let později vychází druhý díl Bartošovy dialektologie. Práce se věnuje třem územím: Žďár nad Sázavou až Bystřice nad Pernštejnem, Telč až Třešť a Jemnicku. Ve všech oblastech zaznamenává výskyt protetického *v* ve všech slovech začínajících na písmeno *o*. Pouze na Tišnovsku dochází k jeho obměně, kdy se jev vyslovuje jako velmi zúžené *o*. Celkové záznamy tedy ukazují

obce, ve kterých se používalo protetické *v*. Pro lepší přehlednost Chromý v knize Protetické *v* v češtině (2017) geograficky znázornil jev izoglosou. Viz příloha 1. Tato linie by měla být brána s rezervou, jelikož není osvětleno, jakým způsobem byla propojena jednotlivá města. Také je zvláštní až nepravděpodobné, že by se protetické *v* objevovalo u všech slov začínajících na *o*.

Nářečí česká z roku 1934, jejichž autorem je Havránek, se též věnují této problematice. Zde autor podotýká, že výskyt jevu je po celém našem území, liší se pouze jeho používání u různých slov. Naopak slovo otec nebylo s tímto jevem ani jednou zaznamenáno, slovo voříšek = pes naopak nebylo ve většině případů nevysloveno bez *v*, jelikož si zachovalo svou lidovou podobu. Nejdůležitějším tvrzením je informace ústupu protetického *v*, které autor popisuje takto:

„Zhruba jako je vo v jihozápadní části jako protetické h, ale s tím rozdílem, že je v této části úplně pravidelně, jen na rozhraní bývá kolísání, na př. v Určicích na záp. od Prostějova šag on přende, ale a (v)on nepřešil a pod. Lze však pozorovati, že o postupuje na úkor vo: na př. v Určicích u izolovaných slov je vo (vosti oštiny), dále na severozápad na Litovelsku bylo podle Bartoše vo od Rozvadovic, Chudobína, avšak mám z nové doby z nich a z osad mnohem dále na západ, jak z Ježova a Střelice jen doklady s o. Na jihu na Slavkovsku se zdá, že je hranice dnes určitější: vo v Hodějicích, Heršpicích, Křížanovicích, Nížkovicích, ale již v sousedních Rašovicích o.“ (Havránek, 1934).

Zde vyvstává otázka, z jakého důvodu k tomuto ústupu docházelo a dochází. Co tento vývoj ovlivňovalo a ovlivňuje. To jsou příčiny, které nejsou známé, a nikdo se jimi dosud nezabýval. Protetické *v* dle Havránka dokonce vymizelo ve vesnicích Ježov a Střelice, kde byl výskyt tohoto jevu zaznamenán v předešlých výzkumech. Je velmi důležité upozornit, že používání protetického *v* neustále kolísá. Každý člověk ve své mluvě používá protetické *v* jinak často, také velmi záleží na situaci, ve které se mluvčí nalézá. S přáteli či rodinou bude četnost tohoto jevu jistě vyšší, než při rozhovoru se zaměstnavatelem či právníkem. Právě tyto situace mohly ovlivnit Havránkovy výsledky výzkumu, jelikož není známo, jakým způsobem data sbíral a s kolika respondenty pracoval (Chromý, 2017, s. 46).

Utěšený se též zabýval touto problematikou. Ve svém díle O územním rozrůznění běžně mluvené češtiny na Moravě (1962) se vyjádřil takto: *„Někdy se však setkáváme se situací ještě méně jednoznačnou, např. u tzv. protetického v v případech typu voko. Na Moravě ustupuje linie této, české' změny zvolna k západu, sblížujíc se celkem s linií reliktního protetického h u typu huzel; naopak na jižním okraji Čech, zhruba na jih od*

Českých Budějovic, je tato izoglosa spíše stabilní (charakteristická přitom je i ta okolnost, že zatím co na Moravě se posmívají především lidem ‚vod Veškova‘, v Čechách to asi odnášeli více příslušníci nářečí s o. Tento rozdíl lze snad lépe vysvětlit různou situací izoglosy o/vo ve vztahu k širšímu okolí. Na Moravě jsou podoby typu oko podporovány i v přední linii poměrně rozsáhlým zázemím, které zaujímá vlastně polovinu země; v Čechách jsou naopak tyto podoby vysloveným reliktem zatlačeným na úzký douhlebský okraj země...“ (Utěšený, 1962, s. 582).

O znázornění hranice používání protetického v se pokusil také František Kopečný v díle Mapy k diferenciaci severohanácké oblasti (1958). Ten pracoval s informacemi získanými od žáků z gymnázia v Prostějově a od studentů olomoucké filosofické fakulty, s výsledky svých výzkumů a s materiály z ÚJČ v Brně. Izoglosu nevede přes konkrétní místa, zakresluje ji do mapy bez bližšího slovního popisu.

Tato hranice odpovídá výzkumům Josefa Skuliny (O šíření nářečních znaků obecně českých a hanáckých území, 1963), jejich výsledky viz příloha 1. Jediným rozdílem je její znázornění, bylo provedeno jak graficky tak popisem konkrétních míst. „Hranici v tvoří tato linie (sever -> jih): Šumvald - Lazce - Stavenice - Slavětín - Klužíněk - Přemyslovice - Stínava - Čelechovice - Prostjov - Dětkovice - Želeč - Drysice - Rybníček - Mor. Málkovice - Orlovice - Bohdanice - Bohaté Málkovice - Hodějice - Heršpice - Žarošice - Moravské Bojanovice - Šakvice. Tato hranice je nejzazší východní izoglosou v na slovech von, vokno, vosel a kryje se s ní izoglosa označující hiátové v u předložky vo, vod.“ (Skulina, 1963, s. 190–191).

Srovnání Bartošovy a Skulinovy izoglosy ukazuje zajímavé rozdíly mezi výzkumy o ústupu protetického v. Největší rozdílnost se nachází v oblasti kolem Litovele. Příčinou mohl být právě ústup protetického v či metodologická rozdílnost. Dnes se již nedá určit, proč k takovému rozdílu ve výzkumu došlo, možná je i kombinace obou výše zmíněných možností.

Bartoš (Dialektologie moravská, 1886, s. 3) popisuje sbírání informací pro své výzkumy jako dvouletou dovolenou, při které obcházel malé vesničky a ptal se lidí na jednotlivé jevy. Ty následně zapisoval na kartičky a třídil je. Mimo jiné pracoval i s materiály vypracovanými jinými lidmi, ty však použil v minimálním množství.

Otázkou u všech zmíněných autorů zůstává četnost používání protetického v. Používání tohoto jevu na daném území zaznamená postřehnutí tohoto jevu autorem u jednoho člověka, či u více lidí? Používá se protetické v pokaždé v daném slově, či je

výslovnost závislá na mluvcím? I tím mohly vzniknout případné rozdíly mezi jednotlivými záznamy a izoglosami (Chromý, 2017, s. 51).

Nástin české dialektologie (Jaromír Bělič, 1972) je dalším dílem věnujícím se mimo jiné i tomuto jevu. Ten charakterizuje jev a jeho územní rozsah takto: „*Na rozdíl od h se většinou dost pevně drží obecně protetické v před o na počátku slova a na švu složeniny nebo před u z něho vzniklým, rozšířené v celé oblasti čes. nářečí v užším smyslu mimo nevelký okrajový úsek na širším Doudlebsku jižně od Českých Budějovic a dále zhruba v záp. polovině střmor. nářečí takměř k Litoveli a Prostějovsku, za Vyškov, po Budějovice, Ždánice a Klobouky u Brna (včetně), jakož i v přilehlé nejzápadnější výchmor. obci (Šakvice) jižně od Hustopečí... V úsecích, kde se ve zbytcích vyslovuje v bilabiálně nebo jako u ..., Vyskýtá se tato výslovnost také u protetického v, např. v přesahu na Kladsko...*“ (Bělič, 1972, s. 75–76).

Také se věnuje otázce ustupování tohoto jevu. Ke kterému se vyjadřuje: „*Příčinou odolnosti v je nepochybně okolnost, že zaujímá většinu jazykového území a patří k nejrozšířenějším nářečím jevům odlišným od spisovného jazyka. Proto se v Čechách zčásti šíří i do úseku doudlebského a ve značném rozsahu se udržuje též v nadnářečí obecné češtině. Vlivem spisovných podob však přece jen i v nářečích zčásti pronikají dublety bez v, např. vobec, vokres, vopchot, vobičejně, vosum X obec, okres, opchot, običejně, osum, a podoby bez v u některých slov již převažují. Zpravidla nebo většinou nebývá v v slovech, na jejichž podobu měla nebo má zvláštní vliv spisovná čeština, jako např. otec, ovoce, osvěta, obrofskej, ohromnej, ořšem, ... a zejména často v slovech cizího původu, jako offera, orodovat, okupace, operace, organizace... Na záp. Moravě je odolnost protetického v poněkud slabší, podle svědectví starších dialektologických prací se jeho územní rozsah zčásti i zmenšil (např. jz. od Litovele a v nejjiž. úseku na výchmor. pomezí). Porůznu, celkem však zřídka a jenom v dětské řeči, vznikají též hyperkorektní podoby typu oda, oják místo voda a voják; hlavně však, jak se zdá, v na Moravě silně ustupuje ve vrstvách předcházejících k interdialektu.*“ (Bělič, 1972, s. 76).

Bělič (1972), stejně jako jeho předchůdci, podotýká, že v Čechách má protetické v pevnější pozici, než je tomu na Moravě. To by mohlo být zapříčiněno třemi vlivy. Protetické v částečně ustupuje i na území Čech, možnou příčinou je působení spisovného jazyka. Další vliv mohou mít slova cizího původu a jejich četnost na našem území. Zatřetí by mohl mít vliv kontakt badatelů s lidmi, kteří protetické v v běžné mluvě tolik nepoužívají.

Český jazykový atlas (Balhar et al., 2005) obsahuje mapy zaměřující se na výslovnost některých českých slov. Jedná se o trochu jinou metodu. Dosud autoři zaznamenávali každé slovo postižené tímto jevem, tyto mapy se však věnují konkrétním slovům. První mapa se věnuje slovu okno. „*Téměř celé Čechy a záp. Moravu pokývá podoba s protetickým v (vokno), v svč. dialektech místy vyslovené ještě jako bilabiální hláska (wokno). Doudlebsko v již. Čechách a území východně od linie Litovel-Prostějov-Vyškov-Mikulov se liší archaickou variantou bez proteze (často s rázem). Širší Jablunkovsko se vyděluje dialektismem s protetickým u (uokno).*“ (Balhar et al., 2005, s. 370).

Atlas, jak bylo zmíněno, takové mapy obsahuje dvě. Druhá se věnuje podstatnému jménu ovoce. Mezi používanými variantami ovoce, vovoce, uovoc je varianta s protezí zaznamenána na území Boskovicka, Brněnska, Židlochovicka. Mimo ovoce je méně frekventovaný výskyt jevu u slova obec (Balhar et al. 2005, s. 372).

Český jazykový atlas analyzoval řeč mluvčích žijících na venkově ve věku 65 let a výše. S těmito mluvčími byly dělány nahrávky v letech 1964–1972. Ve městech se krom staré generace dělaly záznamy generace mladých lidí ve věku 14 a 15 let ze základních škol. Na Moravě došlo k analyzování pouze měst: Šumperk, Litovel, Prostějov. V těchto městech však výskyt nebyl nalezen, dokladem jsou pouze nálezy z okolních vesnic. Pokud však odečteme od data výzkumu věk mluvčích, zjistíme, že se jedná o generaci rodičů se okolo roku 1900 (Český jazykový atlas, Balhar et al., 2005, s. 13–22).

Další práce zabývající se tímto jevem jsou z šedesátých a sedmdesátých let 20. století. I zde se řešila otázka hranic, četnosti a ústupu tohoto jevu. V následující kapitole jsou uvedeny některé zajímavější výzkumy, díky nimž můžeme získat obraz dalšího vývoje.

1.1.2 Protetické v v obecné češtině od 60. let 20. století

Obecná čeština je dnes vnímána jako interdialekt používaný v Čechách a západní Moravě. Tento pojem však dříve nevyjadřoval totéž co dnes. Pro bližší představu můžeme uvést Havránkovo vnímání obecné češtiny. Jednalo se o nespisovnou řeč bez místní lokace, ve které dochází ke komolení nářečí. Běličův názor také poukazuje na řeč společnou všem českým nářečím. Protetické v bylo Sgallem označeno jako charakterizující jev obecné češtiny. Tento názor v 60. letech rozpoutal velkou diskuzi na toto téma. Havránek tvrdil, že tento jev je již na ústupu, a tudíž nemůže být charakteristickým jevem obecné češtiny. K této

diskuzi se přidal i Hronek, Jedlička, Trávníček a další jazykovědci, jejich tvrzení však byla primárně založena na intuici (Chromý, 2017, s. 55).

První studií, která vychází z realizovaných výzkumů je studie Henryho Kučery *Phonemic variants of Spoken Czech* (1955). Zde pracoval s teorií, že použití jednoho spisovného jevu může vyloučit použití jiného nespisovného jevu v jedné větě. Pro ověření své teorie použil deset vysokoškolsky vzdělaných lidí, kteří dělali respondenty. Níže uvedená tabulka ukazuje názory respondentů na různé kombinace jevů.

Tabulka 1: Protetické v typ první (Chromý, 2017)

	Pozitivní reakce	Negativní reakce
Hustý vobočí (ý + vo)	93,2 %	6,8 %
Hustý obočí (ý + o)	97,7 %	3,3 %
Husté vobočí (é + vo)	9,1 %	90,9 %

Tabulka 2: Protetické v typ druhý (Chromý, 2017)

	Pozitivní reakce	Negativní reakce
Nějakej vomyl (ej + vo)	85,7 %	14,3 %
Nějakej omyl (ej + o)	92 %	8 %
Nějaký vomyl (ý + vo)	22,2 %	77,8 %

Tabulka 3: Protetické v typ třetí (Chromý, 2017)

	Pozitivní reakce	Negativní reakce
Vošklivá mejlka (ej + vo)	80 %	20 %
Ošklivá mejlka (ej + o)	72 %	28 %
Vošklivá mýlka (ý + vo)	20 %	80 %

Tento výzkum byl velmi přínosný, jelikož ukázal četnost protetického *v* ve slovních spojeních ovlivněných nespisovnou češtinou. Ale ani jemu se nevyhnuly nedostatky. Jako

první můžeme považovat nízký počet respondentů, kteří na výzkumu pracovali. Druhý je nezohledňování původu dotazovaných. V každé části republiky je jiná četnost výskytu tohoto jevu, což Kučera nezohlednil. Posledním nedostatkem může být, jako u každého výzkumu, jeho reálná hodnota. Zda účastníci i v reálných situacích používají slovní spojení tak, jak ukázaly výzkumy (Kučera, 1955).

Tímto výzkumem se inspirovaly Kravčíšínová a Bednářová v díle *Z výzkumu běžně mluvené češtiny* (1968). Ty analyzovaly přes 10000 vět, které čerpaly z mluvy lidí v každodenním životě. Poslouchaly rádia a rozhovory kolemjdoucích lidí. Výsledky následně rozdělily na rádiové záznamy z roku 1962, rádiové záznamy z roku 1963 a rozhovory každodenní mluvy. Dále došlo k porovnávání těchto záznamů se záznamy Kučerovými. Jejich výsledek byl zcela diametrální v četnosti používání protetického *v*. Tyto dva výsledky jsou však zcela neporovnatelné díky rozdílné metodice výzkumu. Kravčíšínová a Bednářová vnímají mnohem více nespisovných výrazů, které podporují vznik protetického *v*. Velkým rozdílem v postupu výzkumu je i rozdílnost situací, během kterých byl výzkum konaný, jelikož zde se jedná o situace přirozeně navozené každodenním rozhovorem, nikoli o vytvořený dotazník, kterému chybí spontánní situace.

Bohumír Dejmek ve studii *Hierarchie a dynamika obecných hláskových jevů* (1986) též patří do skupiny těchto jazykovědců, kteří vedli výzkumy na základě vlastního pozorování. Materiály sbíral několik let v Hradci Králové a okolí. Do bádání zapojil nejstarší a nejmladší generaci, kdy poslouchal nepřipravenou řeč jednotlivých účastníků výzkumu. Tyto poznatky pak doplnil i dotazníky určenými střední generaci či testem určeným školákům. Dejmek se primárně zaměřoval na tři jevy: zaměňování *ej* místo *í, í* místo *é* a protetické *v*. Dle výsledků nejvíce nespisovné výrazy používá mladá generace, s tím se pojí i používání protetického *v*. Mladší generace jej používá o zhruba šest procent častěji než ta starší. Pro lepší představitelnost: starší generace používá u plnovýznamových slov s předponou *v* 71,8 % protetické *v*, ta nejmladší u téže slov dosahuje až 78,1 %.

Co se týče spojitosti mezi nespisovnými výrazy a protetickým *v*, vyjadřuje se Dejmek takto: „*užije-li mluvčí jeden jev, je pravděpodobné, že užije i druhý a třetí; užije-li např. vo, lze předpokládat, že užije i ej a í*“ (Dejmek, 1986, s. 137).

Výzkumy tedy ukazují, že protetické *v* je nedílnou součástí obecné češtiny. Pravděpodobnost jeho výskytu znásobuje použití jiného slova v nespisovné podobě v téže

větě. Ubývání tohoto jevu nebylo ve výzkumech zaznamenáno, nedá se tedy s tímto tvrzením Skaličky jednoznačně souhlasit.

1.2 Protetické v v jednotlivých lokalitách

Tato kapitola se věnuje dvěma konkrétním oblastem, jejichž výběr je dán životem moderátorů rádia Černá Hora, se kterými se pojí praktická část práce. Konkrétně se jedná o středočeskou oblast a oblast severovýchodní.

Praktická část analyzuje poslech moderátorů *Snídaně šampionů* z hlediska protetického v. Zde moderují dva muži, kteří vyrůstali v rozdílných oblastech. Jejich vývoj řeči byl tedy do značné míry ovlivňován výskytem daného jevu v těchto oblastech. Jeden moderátor B se narodil a žije v Praze, proto se práce věnuje středočeské oblasti. Druhý moderátor A se narodil v Opočně, kde také strávil své dětství a dospívání. Později se přestěhoval blíže k Praze. Jelikož strávil většinu života v Opočně a okolí je jeho mluva značně ovlivněna tamním výskytem protetického v.

1.2.1 Středočeská oblast

Jedním z prvních badatelů zabývajících se pouze touto oblastí byl Jiří Heller. Ve svém díle *Popis a rozbory lidové mluvy a pěti podřipských obcích* (1932) se věnuje konkrétně obcím Hrobce, Libotechnice, Oleška, Rohatice a Nunčičky. Jedná se o obce vzdálené od Prahy zhruba padesát kilometrů severozápadním směrem. Autor se o jevu vyjadřuje takto: „Před počátkem o bývá obyčejně v prothetické, na př. vono, vo co, vokno, vosel, vohnout, vobluda, voranice atd. Je jen několik slov s počátečním o bez v prothetického: otec, ovoce, oment (moment), interj. o, ofšem (ale zřídka se tohoto slova užívá; běžné je toceví, tocerozumi), oringle (náušnice), obr (obr), oficír. Obojí výslovnost, s v i bez něho, se vyskytuje u slov: ovečka/vovečka (ale vždy vofce), orodovat/vorodovat, osut/vosut (osud), obec/vobec (vždy - f opci; ve vopci - jsem u nás neslyšel), oblečení/voblečení, na př. u vobecní borovice, orgenizovat (vedle řidšího vorgenizovat, které už má zvuk jakoby vulgárnější); orlábňik, osobňi vlak, obježnik a j. v. řidšího vo. Prothetické v se pak vyslovuje i tehdy, dostane-li se doprostřed složitěho slova, na př. nevomalenej, nevohrabanej, nevotesanej, dovopravdi, navobjednanej, povotevřít atd.“ (Heller, 1932, s. 42–43)

Poněkud rozsáhlejší prací je Frekvence hlavních hláskoslovných znaků v mluvě pražské mládeže (Jančák, 1974). Ač je práce po obsahové stránce poměrně obsáhlá, opírá se o omezený počet a typ mluvčích. Výzkum byl prováděn s devíti žáky z osmých a devátých tříd. Děti celkově namluvili 360 minut spontánní řeči, v níž bylo zachyceno 620 slov s protetickým *v*. Nejpočetněji, téměř stoprocentně, je jev přítomen u zájmen a číslovek. U slov plnovýznamových dochází často k oběma možným variantám. Zároveň u těchto slov upozorňuje na dva způsoby vývoje těchto plnovýznamových slov. Někde proteze postupně mizí, příkladem může být starší sloveso *vodejít*, které se stále častěji vyskytuje ve tvaru *odejít*. U některých slov však dochází k opačnému vývoji a proteze se začíná u nich postupně objevovat častěji (Jančák, 1974, s. 193–197).

Roku 1997 vydává Běžnou mluvu v Praze a její nářeční okolí, kde opět pracuje s mladší generací, na níž dokládá stálý výskyt protetického *v* v její mluvě. Zde se jednalo o děti ve věku patnácti let (Jančák, 1997, s. 205).

Charles Townsend v *A Description of Spoken Prague Czech* (1990) vnímá protetické *v* jako jeden z hlavních rysů naší mluvy. Také poukazuje na obtížnost zachycení a analyzování tohoto jevu. Vše se totiž odvíjí od výběru mluvčích, kteří jsou ovlivněni místem bydliště, vzděláním, výřečností, emocemi a spoustou dalších faktorů (Townsend, 1990, s. 36).

On vnímá okruhy slov, v nichž se protetické *v* objevuje častěji a okruhy, kde se téměř či vůbec nevyskytuje. „*Basically, almost any native Czech word in o may shift to some kind of weaker or stronger vo ... but there is a great deal of variation among individual Czechs in actual usage. People who are more careful about their language may be rather discriminating about their use of vo. They may use it with full force only with expressive or emotionally colored words: otrava -> votrava, ošklivý -> vošklivej, ohromný -> vohromnej; domestic things, plants or animals: oběd -> voběd, omáčka -> vomáčka, ocas -> vocas, oves -> voves, osel -> vosel, opice -> vopice; common things: okno -> vokno, oko -> voko, oheň -> voheň; common actions: obědvat -> vobědvat, odtáhnout -> vodtáhnout, odcházejí -> vodcházej(i), otoč se! -> votoč se!, obléknout se -> voblíknout se, oženit se -> voženit se, optat se -> voptat se; common adjectives: ostrý -> vostrej, osobní -> vosobní; common non-lexical items: opravdu -> vopravdu, on -> von, od -> vod, o -> vo, občas -> vobčas, osm -> vosum. For less mandane, more abstract or more polite words, however, Prague speakers mihgt not use v or a very weak v: okázalý, omlouvám se, ohlas, odhodit, obrození, objem,*

obchod, obecní, obecný, oběť, oplývat, opona, osud, osvojit si, otěhotnět, otrávit; ect. “ (Townsend, 1990, s. 37–38).

Townsend k těmto tvrzením dochází na základě vlastních výzkumů a informací ze sekundární literatury, kde věnoval pozornost primárně Obecné češtině (Hronek, 1972). Vlastními výzkumy se od předešlých badatelů mírně liší. Nezakládají se na dotaznicích ani nahrávkách různých mluvčích. Jsou složeny z poslouchání a zaznamenávání mluvy obyvatel v různých věkových, sociálních, místních struktur. Mnohdy se i osob tázal a zaznamenával jejich odpovědi. Největší problém tohoto výzkumu spočívá právě v jednotlivých obyvatelích, jelikož byl výzkum prováděn ve Spojených státech. Mluvčí tedy již delší dobu trvale nežili na území České republiky (Townsend, 1990).

Kolisání hláskoslovných jevů v mluvě pražské mládeže (Štěrbová, 1990) obsahovalo též část o tomto jevu. Štěrbová oslovila celkem šedesát respondentů. Dvacet z nich bylo vysokoškolsky vzdělaných, dvacet mělo středoškolské vzdělání a dvacet mělo vzdělání základní. Každý z těchto lidí byl nahráván zhruba dvacet minut během rozhovoru. Jak už sám název díla napovídá, dotazovanou skupinou byla mládež, jejichž rodiče pocházeli přímo z Prahy. Výsledky výzkumu byly však pouze zaznamenány a k jejich dalšímu zpracování nikdy nedošlo.

Jeden z nejnovějších výzkumů zabývající se protetickým *v* je Mluvená čeština v Praze a Brně: sonda do mluvených korpusů (Kodýtek, 2007). Pražský mluvený korpus mu sloužil jako hlavní zdroj, ze kterého získával informace, které následně porovnával. Patnáct tisíc výsledků dále rozděloval dle vzdělání, pohlaví a věku mluvčích či dle formálnosti projevu. Jeho výsledky byly zobrazeny procentuálně a přesná čísla nebyla uvedena. Přesné číselné výsledky se tedy musí odhadovat, dochází tak k různým nepřesnostem. I tak výzkum přináší novou, dosud neprobádanou informaci. „*V PMK-N (Pražský mluvený korpus - neformální projev) nacházíme významnou změnu jen u žen (největší u NAIZ - NAVZ - tzn. mezi staršími a mladšími ženami s vyšším vzděláním, ale také u NBIZ - NBVZ - tzn. mezi staršími a mladšími ženami s nižším vzděláním). Starší ženy v PMK-N však užívají variantu s protezí častěji než starší muži, u mladších mluvčích už genderový rozdíl není. Jedná se tedy jen o genderové vyrovnání, které ovšem může vyvolat další pohyb. Ve formální mluvě v PMK pozorujeme růst kopírující obecný trend v tomto korpusu. Vedou ho mluvčí s vyšším vzděláním.*“ (Kodýtek, 2007, s. 27).

Krom problému s přesnými číselnými údaji, je dobré zmínit i pravděpodobnou nevyváženost počtu lidí s různými druhy vzdělání. Dalším nedostatkem práce je neznalost konkrétních mluvčích. V korpusu se uvádí, že se jedná o výrazy z obecně češtiny zachycené v Praze a okolí. Nikde však není uvedeno, zda mluvčí z Prahy přímo pochází či se přistěhoval či dokonce pouze nějakou dobu v hlavním městě působí. Kodýtek také rozdělil mluvčí do dvou věkových skupin. Jednou je skupina do třiceti pěti let a druhou je skupina lidí starších třiceti pěti let. Toto rozdělení není zcela vhodné, jelikož lidé ve třiceti pěti letech se vyjadřují odlišným způsobem, než lidé v sedmdesáti letech (Kodýtek, 2007).

Jana Janáčková se protetickým *v* zabývala víckrát, než předchozí autoři. Její první studii, která zmiňovala tento jev, byla Frekvence základních obecně českých hláskoslovných jevů v nářečních projevech (1974). Spolupracovala s obyvateli z Bukovan na Příbramsku. Zde udělala dvacet čtyři nahrávek z různých generací. Nejpočetnější skupinou byla stará generace s počtem třinácti nahrávek, ve střední generaci sedm nahrávek a v mladé generaci čtyři nahrávky. Výsledky následně rozdělila do několika skupin: zájmena, předložky, vlastní jména, předpony, bezpředponová slova jiná než vlastní jména. Výsledky ukazují rozdílnost používání protetického *v* u plnovýznamových a neplnovýznamových slov. Dále zaznamenává vysokou míru četnosti jevu u vlastních jmen, která se pojí s okolím obce (Vorlík, Vobora). U třiceti osmi slov se naopak protetické *v* vůbec nevyskytuje (otec, obec, obyčejnej).

Její dalším dílem zabývajícím se touto problematikou je Nářečí a běžná mluva na Příbramsku (1987). Zde svá tvrzení upevňuje a dodává nově nabyté informace. Odborné termíny, slova nově pronikající ze spisovného jazyka, většinou protezi neobsahují (obrubník, operovat, ozdravovna, objekt, ...). Naopak slova starší, patřící mezi odborné termíny, si stále protezi drží (vohláfka, vorat).

Další výzkum prováděla na území obce Dobrovízi, kde utvrdila svá tvrzení z obce Bukovany, jelikož výzkumy ukázaly velmi podobné výsledky (Janáčková, 1997).

Posledním dílem zabývajícím se protetickým *v* je Městské mluvě v Brandýse nad Labem (Brabcová, 1973). Ve výzkumu pracovala s rozdílnými věkovými skupinami respondentů, šesti respondentům bylo přes šedesát let, osm respondentů bylo ve středním věku (20–59 let), sedm jich bylo mladších devatenácti let a tři respondenti byli školního věku. Celkem tedy pracovala s dvaceti čtyřmi lidmi. V polovině případů, kde se proteze mohla vyskytovat, byla přítomna. Tyto výsledky autorka následně rozdělila dle věku a dosaženého vzdělání respondentů. Hlouběji se věnuje výskytu protetického *v* u zájmen,

kde byla jeho četnost velmi častá. Autorka pracovala jak s formálními nahrávkami rozhovorů, tak s neformálními. Díky tomu z výzkumu vyplývá, že vzdělání lidé používají protezi méně, jelikož byli zachyceni především během formálních rozhovorů. Což dle výzkumů jiných autorů neodpovídá realitě.

1.2.2 Severovýchodní oblast

Jedním z prvních a zároveň nejobsáhlejších výzkumů jsou studie Bohumíra Dejmka (1976, 1981, 1987). Ten se zabýval konkrétně oblastí Přebouče a Hradce Králové. V Přebouči pracoval s devíti lidmi, od kterých měl nahrávky rozhovorů. Ve výsledcích z přeboučské studie: Běžně mluvený jazyk (městská mluva) města Přebouče (Dejmek, 1976) rozdělil slova do čtyř jednotlivých skupin: zájmena, předložky, slova plnovýznamová s předponou a slova plnovýznamová bez předpony. O protetickém *v* se následovně vyjadřuje takto: „...*podobně jako u jiných jevů konstatujeme, že pronikání podob ze spisovného jazyka nezasahuje rovnoměrně jev jako celek, tj. všechna slova s vo na začátku, nýbrž dotýká se jednotlivých slov diferencovaně, některých více, jiných méně, některých vůbec ne; jindy naopak neexistuje jiná podoba než s o ...*“ (Dejmek, 1976, s. 85). Dejmek však prováděl výzkum v určitém čase a nepracoval s výsledky výzkumů z předchozích dob, tudíž se nedá určit, zda jev ustupuje či proniká do našeho jazyka. Četnost tohoto jevu dle Dejmkových úvah nesouvisí se vzděláním mluvčího, souvisí primárně s daným tématem rozhovoru. Uvažuje tak na základě zjištění, že u odborných slov se proteze často nevyskytuje.

V Hradci Králové Dejmek prováděl dokonce dva výzkumy, každý z nich byl zaměřen na jinou generaci: Mluva nejstarší generace Hradce Králové (Dejmek, 1981) a Běžně mluvený jazyk nejmladší generace Hradce Králové (Dejmek, 1987). Ve svém prvním výzkumu pracoval se čtyřiceti sedmi respondenty a ve svém druhém výzkumu pracoval dokonce se sto třinácti respondenty ze základní a střední školy. Výsledky ukázaly, že mladší generace používá protetické *v* o něco častěji. Celkově se proteze nejvíce nachází u slov gramatických a nejméně u slov plnovýznamových bez předpony. Také se snažil analyzovat vlivy působící na výskyt tohoto jevu. Tyto výsledky jsou však počítány jednoduchou metodou a jsou nepřesné. Důležitou informací z těchto výzkumů jsou však zachovaná přesná data, díky kterým můžeme tuto práci porovnat s jinými. Toho využil Jan Chromý ve své knize Protetické *v* v češtině (2017, s. 82–83) a vypočítával míru pravděpodobnosti

ovlivňování proteze různými faktory pomocí moderní techniky, kam dosadil výsledky Dejmkova výzkumu. Jako první ovlivňující faktor analyzoval vzdělání jednotlivých respondentů. Ukázalo se, že vzdělanost nikterak nesouvisí s používáním tohoto jevu. Dále se zaměřil na faktor stáří lidí. Zde už byly rozdíly znatelné. Mladší generace používá protezi častěji, čím je to způsobeno, však není zatím známo.

Z novějších výzkumů v této oblasti můžeme jmenovat Nářečí na Vysokomýtsku (Bachmann, 2001, s. 45). Autor vysvětluje, že jev se vyskytuje nejen u slov, u kterých je již zažitý, ale také u slov, která jsou novější a často používána při běžné mluvě.

2 Praktická část

2.1 Výběr moderátorů

Původní záměr získávání jazykového materiálu pro bakalářskou práci byl vybrat tři až čtyři moderátory, kteří by byli dlouhodobě posloucháni a následně analyzováni na výskyt protetického *v* v jejich promluvách. Ačkoliv jsme moderátory vytipovali podle seznamu na webových stránkách rádia, museli jsme metodu získávání materiálu změnit. První den poslechu se ukázalo, že v daný čas moderoval někdo jiný, než osoba, která byla uvedena na internetových stránkách. To samé se stalo i další den, proto bylo nutné požádat e-mailem o podrobnější rozpis moderátorů přímo rozhlasovou stanicí. V odpovědi rádio uvedlo, že se snaží na pracovišti udržovat co nejmenší počet osob z důvodu COVID – 19, a proto dochází k nepravdělnému vysílání moderátorů.

Bylo tedy potřeba změnit strategii výběru. Jediný pořad, který vysílal pravidelně, byl pořad *Snídaně šampionů*. Zde bylo možné se zaměřit na dva moderátory vysílající během pracovních dní ráno od šesti do devíti hodin. Zároveň do jejich moderátorského bloku vždy v celou hodinu vstupovala reportérka přinášející aktuální zprávy.

Poslechu řeči moderátorů bylo věnováno celkem necelých osm týdnů.¹ Plánovaná doba sběru materiálu byla narušena tím, že 5.–9. dubna 2021 měli moderátoři dovolenou. Celkem tedy bylo zaznamenáno třicet tři dní jejich moderování.

Během každé hodiny jejich vysílání docházelo ke čtyřem až šesti moderátorským vstupům o přibližné délce dvou minut, při kterých se vyjadřovali k aktuálním tématům dnešní doby, a to odlehčenou neformální podobou se značnou dávkou humoru. Během této doby se mi podařilo dohromady zaznamenat dvě stě sedm slov a slovních tvarů s výskytem protetického *v*. Slova bez výskytu proteze nebyla v tomto výzkumu zaznamenávána.

---

¹ Kontinuita poslechu byla bohužel narušena mým onemocněním, kdy jsem během prodělání onemocnění COVID – 19 dva dny poslechu vynechala.

2.2 Výsledky výzkumu

Do analyzovaného materiálu jsou zahrnuta slova plnovýznamová i slova neplnovýznamová, pro potřeby práce jsou dělena pouze podle jednotlivých slovních druhů a dále přiřazena k jednotlivým mluvčím. Získané údaje jsou zpracovány do tabulky, v níž je zachyceno procentuální zastoupení užitých slovních druhů a komparace používání tohoto jevu moderátory.

2.2.1 Podstatná jména

Během poslouchání rádia Černá Hora bylo zachyceno šestnáctkrát použitou protezi u podstatných slov. Některá z nich byla dokonce používána opakovaně spolu s tímto jevem (vodpoledne). U jednoho z nich se dokonce vyskytly dvě různé varianty tohoto slova (vobývák/vobejvák).

Tabulka 4: Podstatná jména a jejich zastoupení u moderátorů

Podstatné jméno	Počet zastoupení	Procentuální zastoupení
Vobejvák/vobývák	2	12,5 %
Vodpolene	3	18,75 %
Voči	1	6,25 %
Vočkování	1	6,25 %
Vobálka	1	6,25 %
Vobdobí	1	6,25 %
Vopatření	1	6,25 %
Vokno	1	6,25 %
Vodplata	1	6,25 %
Vopona	1	6,25 %
Vobsah	1	6,25 %
Vodpověď	1	6,25 %
Voddech	1	6,25 %

Podíváme-li se na četnosti používání tohoto jevu moderátory, zjistíme, že vícekrát u podstatných slov použil tento jev moderátor B.

Tabulka 5: Podstatná jména a jejich zastoupení u moderátorů

Moderátor	Počet zastoupení	Procentuální zastoupení
Moderátor A	3	18,75 %
Moderátor B	13	81,25 %

2.2.2 Přídavná jména

U přídavných jmen byl zaznamenán tento jev celkem dvanáctkrát. Opět zde docházelo k opakování některých slov spolu s tímto jevem. Také byla tato slova velmi často upravena do nespisovných tvarů.

Tabulka 6: Přídavná jména a jejich zastoupení u moderátorů

Přídavné jméno	Počet zastoupení	Procentuální zastoupení
Vošemetný	1	9,09 %
Vopatrnej/vopatrný	2	18,18 %
Vobrovský/á/vobrovskej	3	27,27 %
Voblečen/á	2	18,18 %
Votevřený	1	9,09 %
Vodsouzenej	1	9,09 %
Vodpočatý	1	9,09 %

Zde je už poměr používání u moderátorů poněkud zajímavější a vyrovnanější. Za zmínku také stojí informace, že moderátor A používal slova, jejichž tvary byly obecně české (vyvrklanej, vodsouzenej).

Tabulka 7: Přídavná jména a jejich zastoupení u moderátorů

Moderátor	Počet zastoupení	Procentuální zastoupení
Moderátor A	6	54,55 %
Moderátor B	5	42,45 %

2.2.3 Zájmena

Tento slovní druh v mluvě moderátorů prokázal největší náchylnost k tomuto jevu. Četnost používání proteze je zde velmi vysoká. Celkem bylo zaznamenáno sedmdesát tři jejich výskytů, což je 35,96 % z celkového počtu slov s protezí.

Tabulka 8: Zájmena a jejich zastoupení u moderátorů

Zájmeno	Počet zastoupení	Procentuální
Vona	7	9,58 %
Von	21	28,76 %
Vono	29	39,72 %
Voni	16	21,91 %

V případě zájmen protezi používali oba moderátoři poměrně hojně. Ač nebyla nezaznamenávána slova použita bez proteze, je důležité podotknout, že v případě zájmen proteze převažovala.

Tabulka 9: Zájmena a jejich zastoupení u moderátorů

Moderátor	Počet zastoupení	Procentuální zastoupení
Moderátor A	30	41,09 %
Moderátor B	43	58,90 %

2.2.4 Číslovky

Číslovek s protezí bylo zaznamenáno sedm. Moderátoři hlásili, kolik je hodin, během jedné hodiny průměrně pětkrát. Ve většině případů zaznělo číslo bez proteze, pouze párkrát byla v číslovce obsažena. Zde je velmi zajímavý fakt, že každý moderátor používal s protezí jiné číslo (moderátor B – osm, moderátor A – dva).

Tabulka 10: Číslovky a jejich zastoupení u moderátorů

Číslovky	Počet zastoupení	Procentuální zastoupení
Voboum	1	14,28 %
Voba	2	28,57 %
Vosmnáct	1	14,28 %
Vosmý	2	28,57 %
Vosum	1	14,28 %

Tabulka 11: Číslovky a jejich zastoupení u moderátorů

Moderátor	Počet zastoupení	Procentuální zastoupení
Moderátor A	3	42,85 %
Moderátor B	4	57,14 %

2.2.5 Slovesa

Sloves obsahujících protetické v bylo celkem zaznamenáno dvacet šest. Zde si můžeme všimnout jejich vysokého počtu a zároveň jejich rozmanitosti. Pokud se proteze v některých slovech opakuje, dochází k tomu pouze z toho důvodu, že jeden moderátor použil tento výraz víckrát během jednoho vstupu.

Tabulka 12: Slovesa a jejich zastoupení u moderátorů

Slovesa	Počet zastoupení	Procentuální zastoupení
Vodešleš	2	7,70 %
Votočilo se	1	3,85 %
Votevře	2	7,70 %
Vobjela	1	3,85 %
Vopřít	1	3,85 %
Vodneseš	2	7,70 %
Vodvezla	1	3,85 %
Vodpovím	1	3,85 %
Voddáme	1	3,85 %
Vosekal	1	3,85 %
Vodklopil	1	3,85 %
Vobjednáte	1	3,85 %
Vodmočit	1	3,85 %
Vomyju	1	3,85 %
Vodejdeme	1	3,85 %
Vodfoukne	1	3,85 %
Vobjevil	1	3,85 %
Vodpíchl	1	3,85 %
Vodhodlat	1	3,85 %
Vodkládáme	1	3,85 %
Voblíkáš	1	3,85 %
Vostříhat	1	3,85 %
Vodklikali	1	3,85 %

Mezi používáním tohoto jevu u moderátorů dochází k poměrně velkému procentuálnímu rozdílu. V případě moderátora A, který má podstatně menší procentuální zastoupení, je nutno zmínit, že slova s protezí občas použil opakovaně.

Tabulka 13: Slovesa a jejich zastoupení u moderátorů

Moderátor	Počet zastoupení	Procentuální zastoupení
Moderátor A	9	34,61 %
Moderátor B	17	65,39 %

2.2.6 Příslovce

Během analyzování mluvy moderátorů bylo zaznamenáno pouze jedno příslovce s použitím protetického *v*. Jeho použití však nebylo zcela náhodné, jelikož se za celou dobu poslechu vyskytlo celkem devětkrát.

Tabulka 14: Příslovce a jejich zastoupení u moderátorů

Příslovce	Počet zastoupení	Procentuální zastoupení
Vobčas	9	100 %

U moderátorů dochází opět k rozdílné četnosti používání tohoto jevu. Moderátor A toto slovo používal méně často, a pokud jej použil, docházelo k tomu v rámci reakce na Ondrovu předcházející větu, která toto slovo obsahovala.

Tabulka 15: Příslovce a jejich zastoupení u moderátorů

Moderátor	Počet zastoupení	Procentuální zastoupení
Moderátor A	3	33,33 %
Moderátor B	6	66,66 %

2.2.7 Předložky

Předložky s protezí patří mezi nejčtenější slovní druh zaznamenaný během poslechu. Ač byly předložky s protezí používány pouze dvě, jejich frekvence opakování byla velmi častá. Ze záznamů vyplývá, že v každém zaznamenaném poslechu, což znamená v každém dni, došlo k alespoň jednomu použití předložky s protezí.

Tabulka 16: Předložky a jejich zastoupení u moderátorů

Předložky	Počet zastoupení	Procentuální zastoupení
Vo	33	71,74 %
Vod	13	28,26 %

Používání předložek s protezí se nevyvaroval ani jeden z moderátorů. Dokonce byly tyto předložky používány mnohem častěji než předložky bez proteze. Téměř každá z použitých předložek začínajících na *o* obsahovala protezi.

Tabulka 17: Předložky a jejich zastoupení u moderátorů

Moderátor	Počet zastoupení	Procentuální zastoupení
Moderátor A	16	34,78 %
Moderátor B	30	65,28 %

2.2.8 Částice

U částic došlo k zaznamenání jednoho slova s protezí. Toto slovo bylo však používáno velmi hojně a nevyvaroval se mu ani jeden z moderátorů.

Tabulka 18: Částice a jejich zastoupení u moderátorů

Částice	Počet zastoupení	Procentuální zastoupení
Vopravdu	19	100 %

Tabulka 19: Částice a jejich zastoupení u moderátorů

Moderátor	Počet zastoupení	Procentuální zastoupení
Moderátor A	13	68,42 %
Moderátor B	6	31,58 %

2.3 Souhrnné výsledky proteze v řeči moderátorů

Podíváme-li se na používání proteze obou moderátorů, můžeme si všimnout, že každý z nich tento jev zapojuje do své mluvy. Rozdíl se můžeme vidět jak v celkové četnosti, tak v zastoupení v jednotlivých slovních druzích.

Při pohledu zastoupení proteze u jednotlivých slovních druhů můžeme shledat tyto výsledky.

Tabulka 20: Slovní druhy a jejich zastoupení u moderátorů

Slovní druh	Početní zastoupení	Procentuální zastoupení
Podstatná jména	16	7,73 %
Přídavná jména	11	5,3 %
Zájmena	73	35,27 %
Číslovky	7	3,38 %
Slovesa	26	12,57 %
Příslovce	9	4,35 %
Předložky	46	22,22 %
Částice	19	9,18 %

Pokud by nás zajímalo celkové porovnání četnosti proteze u moderátorů. Můžeme si všimnout poněkud nevyrovnaného výsledku.

Tabulka 21: Slovní druhy a jejich zastoupení u moderátorů

Moderátor	Počet zastoupení	Procentuální zastoupení
Moderátor A	83	40,10 %
Moderátor B	124	59,90 %

Tento nevyrovnaný výsledek mohl být zapříčiněn mnoha faktory, mezi něž patří oblasti, ve kterých moderátoři vyrůstali. Moderátor A vyrůstal v Opočně a jeho bezprostředním okolím. Zatím co moderátor B se narodil a vyrůstal v Praze.

Avšak je třeba si uvědomit, že ani tento faktor nemusí hrát velkou roli v četnosti používání protetického *v*. Faktorů ovlivňujících tento jev je příliš mnoho a my bohužel nemůžeme dopátrat, proč každý z moderátorů používá protezi v jiné frekvenci.

Můžeme si všimnout, že během uvádění veškerých výsledků z výzkumu nebyla nikde zaznamenána slova s protezí, která použila moderátorka hlásící zprávy. Dochází k tomu z toho důvodu, že během analyzovaného období žádné slovo s protezí od moderátorky nezaznělo. Pravděpodobně to mohlo být způsobeno přípravou textu, který moderátorka během vstupu pouze přečetla, zatím co moderátoři měli projevy spíše improvizované.

Závěr

Bakalářská práce se zabývá problematikou protetického *v* v projevech dvou moderátorů rádia Černá Hora. Cílem této práce je zachycení toho to jevu a analyzování četnosti jeho použití. Teoretická část se zabývá primárně vznikem a vývojem protetického *v* na našem území. Hlavními zdroji informací byly studie českých i zahraničních jazykovědců zabývajících se konkrétně tímto jevem, s čímž jsou spojeny i úvahy o jeho způsobu šíření, které nejsou zcela jednotné. Tyto informace jsou nedílnou součástí práce, jelikož je nutné pochopit problematiku zachycení a šíření tohoto jevu.

Praktická část této práce se opírá o materiál získaný poslechem rádia Černá Hora a jeho vybraných moderátorů. Při jejich sledování jsme zachytili všechny použité výrazy s protezí a následně jsme je roztřídili, a to dvojnásobným způsobem. Nejprve byla tato slova rozdělena do jednotlivých slovních druhů a označena počty, kolikrát se během výzkumu v řeči moderátorů vyskytla. Následně jsme spočítali, který z moderátorů kolikrát slovo použil. Získaná zjištění jsou shrnuta a interpretována, rovněž je poukázáno na celkovou četnost jednotlivých slovních druhů s protezí a zároveň na komparaci používání jevu u moderátorů.

I přes značné komplikace způsobené pandemickou situací, jež omezily možnosti výběru moderátorů a my jsme se museli uchýlit ke snížení původně plánovaného počtu sledovaných osob, se podařilo vytvořit práci, která zaznamenává četnost protetického *v* v případových studiích projevů dvou moderátorů rádia Černá Hora. Z výsledků vyplývá, že četnost použití proteze je v jejich mluvě poměrně vysoká a běžně používaná. Zajímavým jevem je opakování některých slov s protezí. To můžeme nejvýrazněji zaznamenat u zájmen *on, ona, ono, ...* a částice *opravdu*. Také výsledný poměr četnosti používání proteze u moderátorů vede k zamyšlení. Tento fakt může být ovlivněn několika faktory, jako je místo, kde člověk vyrůstal, vzdělání, místo aktuálního bydliště, ale rovněž typ pořadu či záměr rozhlasové stanice atd.

Ač se jedná o malý střípek ukázky četnosti protetického *v* v obecné češtině, dává práce jasnou představu o aktuálnosti používání tohoto jevu. Mnozí jazykovědci se domnívají, že proteze je na ústupu, avšak tato výzkumná sonda ukazuje, že je otázkou, zda nejde o příliš zobecnovaný závěr, stejně ovšem z naší sondy nelze vytvořit jednoznačný obecný závěr. Proteze je rozhodně téma, které by si zasloužilo v rámci sociolingvistiky

výzkum mnohem větších rozměrů, což bohužel v rámci bakalářské práce není možné. Může nás tedy alespoň podnítit k přemýšlení o jejím dalším rozšiřování.

Seznam použité literatury

- BACHMANN, Luděk. *Nářečí na Vysokomýtsku*. Praha: Academia, 2011.
- BALHAR, Jan. *Český jazykový atlas*. Praha: Academia, 2011. ISBN 80-200-0013-5.
- BARTOŠ, František. *Dialektologie moravská*. V Brně: Matice moravská, 1886.
- BĚLIČ, Jaromír. *Nástin české dialektologie*. Praha, 1972.
- BRABCOVÁ, Radoslava. *Městská mluva v Brandýse nad Labem*. Praha: Univerzita Karlova, 1973.
- DEJMEK, Bohumír. *Běžně mluvený jazyk (městská mluva) města Přelouče*. Hradec Králové: Pedagogická fakulta, 1976.
- DEJMEK, Bohumír. *Mluva nejstarší generace Hradce Králové*. Hradec Králové: Pedagogická fakulta, 1981.
- DEJMEK, Bohumír. *Hierarchie a dynamika obecnějších hláskových jevů*. Slovo a slovesnost, 1986, 47, s. 131—138. [cit. 2021-02-28]. Dostupné z: <http://sas.ujc.cas.cz/archiv.php?lang=en&art=3099>
- DEJMEK, Bohumír. *Běžně mluvený jazyk nejmladší generace Hradce Králové*. Hradec Králové: Pedagogická fakulta, 1987.
- DITTMANN, Robert (v tisku): „Staročeské protetické v“. Slavia.
- GEBAUER, Jan. *Historická mluvnice jazyka českého*. 2., dopln. vyd. Praha: ČSAV, 1963.
- HAVRÁNEK, Bohuslav. *Nářečí česká*. In: Československá vlastivěda. Díl 3., Jazyk. Praha: Sfinx, 1934.
- HELLER, Jiří. *Popis a rozbor lidové mluvy v pěti podřipských oblastech. Díl 1: Hláskosloví, kmenosloví a tvarosloví*. Praha: Česká akademie věd a umění, 1932.
- CHROMÝ, Jan. *Protetické v- v češtině*. Praha: Filozofická fakulta Univerzity Karlovy, 2017. ISBN 978-80-7308-717-3.
- JANČÁK, Pavel. *Frekvence hlavních hláskoslovných znaků v mluvě pražské mládeže*. Naše řeč, 1974, 57, s. 191—200. [cit. 2021-02-28]. Dostupné z: <http://nase-rec.ujc.cas.cz/archiv.php?art=5786>
- JANČÁK, Pavel. *Běžná mluva v Praze a její nářeční zázemí*. In: F. Daneš et al., Praha: Academia, 1997.

- JANČÁKOVÁ, Jana. *Frekvence základních obecně českých hláskoslovných jevů v nářečních projevech*. Naše řeč, 1974, 57, s. 183—191. [cit. 2021-02-28]. Dostupné z: <http://nase-rec.ujc.cas.cz/archiv.php?art=5785>
- JANČÁKOVÁ, Jana. *Nářečí a běžná mluva na Příbramsku*. Praha: Univerzita Karlova, 1997.
- KAMIŠ, Adolf. *K rozsahu protetického v 16. století*. Slavica Pragensia, 1959, 1, s. 87—91.
- KODÝTEK, Vilém. *Mluvená čeština v Praze a Brně: sonda do mluvených korpusů*. Slovo a slovesnost, 2007, 68, s. 23—37 [cit. 2021-02-28]. Dostupné z: <http://sas.ujc.cas.cz/archiv.php?art=1818>
- KOMÁREK, Miroslav. *Historická mluvnice česká*. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1958. Učebnice vysokých škol (SPN).
- KOPEČNÝ, František. *Mapy k diferenciaci severohanácké oblasti*. Praha: Studie ze slovanské jazykovědy. Sborník k 70. narozeninám akademika Františka Trávníčka, 1958.
- KRAVČIŠINOVÁ, K., BEDNÁŘOVÁ, B. *Z výzkumu běžně mluvené češtiny*. Slavica Pragensia, 1968, 10.
- KUČERA, Henry. *Phonemic variations of Spoken Czech*. Word, 1955, 11, s. 275—602.
- LAMPRECHT, Arnošt, Jaroslav BAUER a Dušan ŠLOSAR. *Historická mluvnice češtiny: vysokoškolská učebnice pro studenty filozofických fakult studijních oborů 73-29-8*. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1986. Učebnice pro vysoké školy (Státní pedagogické nakladatelství).
- PORÁK, Jaroslav. *Humanistická čeština: hláskosloví a pravopis*. Praha: Univerzita Karlova, 1983. Acta Universitatis Carolinae.
- SGALL, Petr. *Čeština bez příkras*. Jinočany: H & H, 1992. ISBN 80-85467-29-1.
- SKULINA, Jan. *O šíření nářečních znaků obecně českých na hanácké území*. Slovo a slovesnost. 1963, 24, s. 186—194 [cit. 2021-02-24]. Dostupné z: <http://sas.ujc.cas.cz/archiv.php?art=1243>
- SOJKA, Pavel. *Tvaroslovná a hláskoslovná variantnost v dialogických textech rozhlasové publicistiky*. Praha: Univerzita Karlova v Praze, Pedagogická fakulta, 2012. ISBN 978-80-7290-539-3.
- ŠIMEČKOVÁ, Marta. *Hláskosloví v češtině 16.—18. století*. Disertační práce, Masarykova univerzita v Brně, Filosofická fakulta, 2016.

- ŠIMEČKOVÁ, Marta. *Příspěvek k historickému vývoji protetického v u českých oikonym*. Acta onomastica, 60, 2014, s. 290—296.
- ŠIMEČKOVÁ, Marta. *Protetické v- v pohledu kvantitativního lingvistického výzkumu*. In Z. Holub. *Dialektologie a geolingvistika v současné střední Evropě II*. Opava, 2015. s. 169—182.
- ŠTĚRBOVÁ, Lenka. *Kolísání hláskoslovných jevů v mluvě pražské mládeže*. Filosofické studie, 1990, 18, 91—97.
- TOWNSEND, Charles. *A Description of Spoken Prague Czech*. Columbus: Slavica Publishers, 1990.
- TRÁVNÍČEK, František. *Historická mluvnice československá: úvod, hláskosloví a tvarosloví*. V Praze: Melantrich, 1935. Vysokoškolské rukověti.
- UTĚŠENÝ, Slavomír. *Poznámky k dnešní situaci české historické dialektologie. Slovo a slovesnost*. 1955, 16(3), s. 146—153 [cit. 2021-02-24]. Dostupné z: <http://sas.ujc.cas.cz/archiv.php?art=795>
- UTĚŠENÝ, Slavomír. *O územním rozrůznění běžně mluvené češtiny na Moravě*. In: Slavica Pragensia, 1962, sv. 4. Praha: Univerzita Karlova.

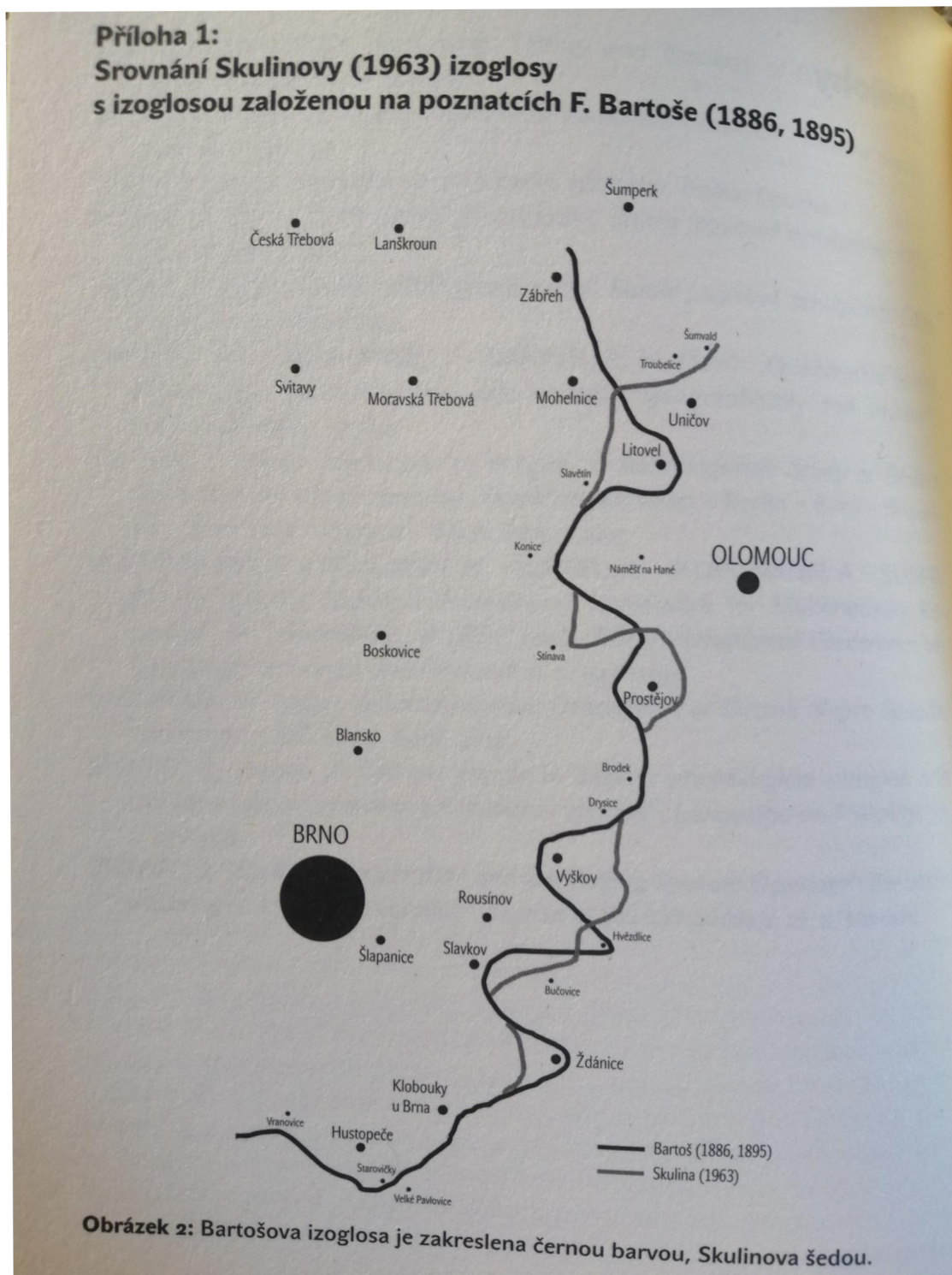
Seznam příloh

Příloha P1: Skulinova a Barotšova izoglosa

Příloha P2: Odpověď z rádia Černá Hora

Přílohy

P1: Skulinova a Barotšova izoglosa (Chromý, 2017)

P2: Odpověď z recepce rádia Černá Hora

Dobrý den paní Patočková.

Z důvodů Cov 19 jsme nuceni rozdělit moderátory do nepravidelných vysílacích časů tak, aby docházelo k co nejmenšímu počtu osob, které se na pracovišti potkávají.

Pevně věříme, že tento nouzový stav pomine a budeme se moci vrátit k běžnému vysílacímu režimu.

Děkujeme Vám za posluchačskou přízeň a přejeme hezké dny.